

ABD'NİN KUZHEY KORE POLİTİKASI ÇERÇEVESİNDE
NÜKLEERSİZ BİR KUZHEY KORE MÜMKÜN MÜ?*

Yasemin ÇOKGÜÇLÜ**

Makale Geliş Tarihi-Received: 01.04.2021
Makale Kabul Tarihi-Accepted: 10.11.2021
DOI: 10.37093/ijisi.946602

509

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

ÖZ

ABD yıllardır Kuzey Kore politikasını, Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerinin uluslararası hegemonyasına meydan okumasına bağlı olarak şekillendirmiştir. ABD'nin Kuzey Kore politikasının öngördüğü farklı stratejilere rağmen Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerinin durdurulması girişimleri yetersiz kalmıştır. Bu çalışmada, ABD'nin güvenlik politikası yaklaşımı doğrultusunda, 1990'lı ve 2000'li yıllarda geliştirdiği stratejilerden, Çerçeve Anlaşması ve Altı Taraflı Müzakere görüşmeleri gibi çoklu mutabakat süreçlerinden yararlanarak, ABD'nin nükleersiz bir Kuzey Kore oluşturma yaklaşımları açıklanmaktadır. Çalışma, ABD'nin Kuzey Kore politikasının Kuzey Kore'yi nükleersizleştirmede başarısız olduğunu iddia etmektedir. Kuzey Kore'nin, ABD girişim ve yaptırımlarına rağmen nükleer faaliyetlerine devam ederek nükleer silah sahibi bir güç olması, nükleer gücünden vazgeçmeyeceğinin en önemli göstergesidir. Bununla beraber, dönemselsel olarak Kuzey Kore'nin bazı tavizlerde bulunduğu gözlemlense bile, ABD politikasının nükleersiz bir Kuzey Kore'yi mümkün kılmasının sebebinin, hem Kuzey Kore'nin nükleer silah edinmesindeki

* Bu çalışmada, "Rejim Güvenliği Bağlamında Kuzey Kore'nin Nükleer Faaliyetleri ve Bölgesel Yansımaları" başlıklı doktora tez çalışmasından faydalanılmıştır.

** Doktora öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Bursa/Türkiye. yasemin_s24@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3695-088X>.

temel sebeplerde hem de ABD'nin Kuzey Kore'ye yönelik verimsiz değerlendirmeleri sonucu geliştirilen yetersiz politikalarda yattığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ABD'nin Kuzey Kore politikası, Kuzey Kore'nin nükleer silah yaklaşımı, Nükleer Diplomasi, Çerçeve Anlaşması, Altı Taraflı Müzakereler.

IS A NUCLEAR FREE NORTH KOREA POSSIBLE WITHIN THE FRAMEWORK OF US'S NORTH KOREAN POLICY?

ABSTRACT

For years, the US has shaped North Korean policies depending on North Korea's nuclear activities which is challenging for US's international hegemony. Despite different strategies projected by US's North Korean policy, the attempts to stop North Korea's nuclear activities were insufficient. In this study, US's approaches to creating a nuclear-free North Korea are explained by taking advantage of the strategies developed in the 1990s and 2000s in line with the security policy approach of the US, and the multiple consensus processes such as the Agreed Framework and Six Party Talks. The study claims that the US policy towards North Korea has failed to denuclearize North Korea. Despite, US initiatives and sanctions the fact that North Korea is a nuclear-armed power by continuing its nuclear activities is the most important indicator that it will not give up its nuclear power. In addition to this, although it is observed that North Korea makes some concessions periodically, the reason why the US policy has not made a nuclear-free North Korea possible seems to lie in both the main reasons for North Korea's acquisition of nuclear weapons and inadequate policies developed towards North Korea due to inefficient US evaluations.

Keywords: US Politics Towards North Korea, North Korea's Nuclear Weapons Approach, Nuclear Diplomacy, Agreed Framework, Six Party Talks.

GİRİŞ

ABD uzun yıllardır, Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerinin durdurulması ve nükleer silahlarından arındırılması temelinde politikalar izlemektedir. Ancak, ABD politikaları nükleersiz bir Kuzey Kore oluşturmakta yetersiz kalmıştır. Günümüzde Kuzey Kore, nükleer politikasına devam etmesiyle halen küresel ölçekte dikkat çeken bir aktör olmaya devam etmektedir. Bu çerçevede ABD, Kuzey Kore'nin yıllarca sürdürdüğü nükleer güç edinme arayışının, uluslararası hegemonyasına, Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması'na (NPT) tehdit olması bağlamında ve bölgede statükodan çok istikrarsızlığı tetikleyeceği olgusuna dayanarak Kuzey Kore politikasını şekillendirmiştir.

512

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

Kuzey Kore'nin nükleer silahları, ABD ve tüm bölgedeki güvenlik ortamının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetleri bölgesel düzeni etkili bir şekilde değiştirmiştir. NPT çerçevesinde, bölgesel güçler ve ABD'nin, Kuzey Kore'yi yıllardır sürdürdüğü nükleer faaliyetlerinden vazgeçirme girişimleri başarısız olmuştur. Nitekim, 2003 yılında Kuzey Kore önce NPT'den çekilmiş ve aynı yıl içerisinde nükleer silahlara sahip olduğunu ilan etmiştir. NPT'den çekilmesinin ve ilk nükleer denemesinin akabinde yaşanan nükleer krizler çerçevesinde uluslararası sistemde kabul görmese de, Kuzey Kore nükleer silah sahibi bir devlet olarak varlığını sürdürmektedir. Nükleer silahlar ve nükleer programı Kuzey Kore için rejim güvenliğinin tamamlayıcı ve destekleyici bir unsur olarak siyasi ve askeri öncelikleri arasında yer almaktadır; çünkü askeri öncelik politikasını (Songun) yönetim sisteminin temelini oluşturan bir devletin nükleer programı bu politika çerçevesinde daha da anlam kazanmaktadır.

Bu çalışmada, Kuzey Kore'nin NPT'den çekilmesi ve nükleer silah sahibi olduğu açıklamasının akabinde yaşanan nükleer krizler doğrultusunda ABD'nin Kuzey Kore'ye karşı geliştirdiği stratejilerin ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Bu stratejiler çerçevesinde ABD'nin Kuzey Kore politikası analiz edilmeye çalışılacaktır. Bunlara ilaveten, ABD'nin Kuzey Kore'ye yönelik geliştirdiği stratejilerin unsurları olan, Çerçeve Anlaşması ve Altı Taraflı Müzakerelerden yararlanılarak ABD'nin Kuzey Kore politikası ve Kuzey Kore'nin ABD politikasına karşı uyguladığı hamleler tartışılmaktadır. Kuzey Kore ile yaşanan nükleer krizlerin şiddetlenmesinden önceki

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

dönemde, ABD'nin özellikle 11 Eylül olaylarından sonra güvenlik politikasına ağırlık vermesiyle, küresel ölçekte tehdit arz eden kitle imha silahlarına karşı duruşu öncelikleri arasında vurgulanmıştır. Bu bağlamda, ABD'nin küresel hedeflerinin temelindeki unsurlardan biri, uluslararası sistemdeki hegemonyasına tehlike arz edecek güvenlik sorunlarının ortadan kaldırılmasıdır. (Pirinççi, 2008: 218) Nitekim, Kuzey Kore'nin nükleer silahları, ABD tarafından bertaraf edilmesi gereken küresel bir güvenlik sorunu olarak değerlendirilmektedir. Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetleri doğrultusunda şekillenen ABD'nin Kuzey Kore politikası, Kuzeydoğu Asya güvenlik politikasının da bir parçasını oluşturmaktadır.

Çalışma, ABD politikasının ılımlı ya da baskıcı olmak üzere dönemsel farklılıklar göstermesine karşılık, nükleer silahlara sahip bir nükleer güç olarak Kuzey Kore'nin nükleer faaliyet ve silahlarından vazgeçmeyeceğini iddia etmektedir. Kuzey Kore nükleer silah ve faaliyetlerini rejimin ideolojik temelleriyle bağdaştırması bağlamında nükleer gücünü önemli bir prestij kaynağı olarak görmektedir. Dolayısıyla nükleer silahlar rejim güvenliğini sağlayan tek kaynak olmasa da rejimin gücünü pekiştirmektedir. Buradan hareketle, çalışmada, ABD politikasının bir bileşeni olarak havuç ve sopa yöntemi doğrultusunda uyguladığı farklı stratejilerin Kuzey Kore'yi nükleer programından tamamen vazgeçiremeyeceği hipotezi ortaya koyulmaktadır.

Çalışmada, öncelikle ABD'nin güvenlik yaklaşımı doğrultusunda Kuzey Kore politikasının parametreleri ortaya koyulmakta, ardından ABD'nin güvenlik stratejisinin öngördüğü uluslararası iş birlikleri ve yaptırımlar doğrultusunda 1990'lı ve 2000'li yıllardaki Kuzey Kore politikasındaki hedefleri irdelenmektedir. ABD'nin Kuzeydoğu Asya güvenlik politikası çerçevesinde, nükleer koruması altında olan Güney Kore ve Japonya üzerinden gerçekleştirdiği atılımlar, ABD'nin Kuzey Kore politikasına yön vermektedir. Bu bağlamda, ABD politikasının Kuzey Kore'yi nükleer gücünden vazgeçirememesinin sebepleri Kuzey Kore'nin askeri ve siyasi ideolojileri göz önünde bulundurularak analiz edilmeye çalışılacaktır.

513

IJSS 14/2
Aralık
December
2021

1. ABD'NİN KUZEY KORE POLİTİKASININ TEMEL PARAMETRELERİ

Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerinin tetiklediği uluslararası sorunlar, Kuzey Kore nükleer silah sahibi olduğunu ilan etmeden önceki dönemde, Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından kendini göstermeye başlamıştır. Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve Çin'in ekonomik dönüşümünün sonucunda yalnızlaşan Kuzey Kore, konjonktürel tehdit algısının artması sebebiyle nükleer faaliyetlerini yoğunlaştırmış ve bu bağlamda ABD'nin nükleer silahların yayılmasının önlenmesi politikasına meydan okumuştur.

514

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

Uluslararası toplumdan gelen eleştirilere rağmen, Kuzey Kore uzun bir süre nükleer silahlara sahip olmayı amaçlamıştır. Nükleer silah gelişimi sırasında Kuzey Kore birkaç kez uluslararası gerilimi kışkırtmıştır, özellikle NPT'den resmi olarak geri çekildiğini akabinde nükleer silahlara sahip olduğunu beyan ettiği ve ilk nükleer denemesini gerçekleştirdiği dönemler, ABD ve Kuzey Kore ilişkilerinde kırılma noktaları niteliğindedir ve uluslararası krizlere sebep olmuştur.

Bu bilgiler ışığında, ABD'nin Kuzey Kore politikasının temel amaçları arasında öncelikle, küresel boyuttaki ABD hegemonyasına ve kitle imha silahlarının azaltılması politikasına karşı tehdit olarak değerlendirilen Kuzey Kore nükleer silahlarının tamamen ortadan kaldırılması ifade edilebilir. İkinci amaç, Güney Kore ve Japonya üzerinden Kuzeydoğu Asya'da gücünü pekiştiren ABD varlığına karşı Kuzey Kore nükleer silah deneylerinin yarattığı tehdidi bertaraf etmektir.

Bu politikanın amaçlarından üçüncü olarak, ABD, müttefiklerinin ve kendisinin bölgedeki çıkarlarını korumak adına bölgesel istikrarın korunmasını sağlamaya çalışmaktadır. Ayrıca, Çerçeve Anlaşmasının Koordinatörü ve ulusal güvenlik uzmanı olan Joel Wit'in de ifade ettiği gibi, nükleer silahlara ve füzelere sahip potansiyel olarak istikrarsız bir Kuzey Kore, NPT rejimini tehdit ederek Japonya ve Güney Kore'nin nükleer silah geliştirmesine sebep olabilir, bu bağlamda ABD, Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerinin sadece barışçıl sebepler doğrultusunda kabul edilebilir olduğunu ortaya koymuştur. (Wit, 2001)

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

Dördüncü olarak, ABD, küresel ve bölgesel politikalarda Çin'in Kuzey Kore üzerindeki etkisini kullanmak suretiyle ABD müttefikleri üzerinde bir baskı unsuru oluşturmaya ve ABD'nin bölgesel etkisine meydan okumasına engel olmak istemektedir. ABD, Kore yarımadasındaki askeri varlığı ve Kuzeydoğu Asya'daki çıkarları doğrultusunda hareket ederek Kuzey Kore'yi koz olarak kullanmasına imkan tanımadan Çin'i dengelemek arzusunda.

Bu bağlamda, Çin, geleneksel olarak Kuzey Kore'yi ulusal güvenliği için bir tampon bölge olarak görmektedir. Kuzey Kore olmadan Çin toprakları, ABD askeri üslerinin bulunduğu Güney Kore ile doğrudan karşı karşıya gelmek zorunda kalacaktır. Dolayısıyla, Çin, politik ve stratejik ihtiyaçları için Kuzey Kore'nin varlığını devam ettirmesini arzu etmektedir. Çin yıllar öncesinde de olduğu gibi halen, Kore yarımadası ile ilişkilerini ele alırken temel prensip olarak; yarımadanın üzerinde barış ve istikrarın sürdürülmesi gerektiği yönündeki işleyişe vurgu yapmaktadır. (Kim, Kang, 2009: 57)

Bu durumun yanı sıra, Çin'in Kuzey Kore politikası koşullara göre farklılık göstermiştir. Örnek olarak, Kuzey Kore NPT'den çekilme isteğini duyurduğunda ve 1993-1994'te ilk nükleer krizi kışkırttığına, Çin nispeten yumuşak bir şekilde karşılık vermiş ve ilk aşamada seyirci kalmayı tercih etmiştir. (Jeong, 2012: 2) Bununla birlikte, 2003 yılında Kuzey Kore'nin NPT'den resmi olarak çekilmesiyle yeniden nükleer krize sebep olduğu süreçte Çin oldukça farklı bir tepki ortaya koymuş ve bu bağlamda krizi çözmek için aktif olarak müdahale ederek uluslararası toplumla işbirliği yapmıştır. (Jeong, 2012: 2)

2018 yılından itibaren ABD ve Kuzey Kore arasında ikili olarak yapılan zirvelerde ele alınan başlıklardan en önemlisi olan Kuzey Kore'nin nasıl nükleersizleştirileceği konusunda Çin, ABD'nin tamamen doğrulanabilir geri döndürülemez nükleersizleşme yaklaşımının aksine koşullu, karşılıklı ve aşamalı bir yaklaşım olması gerektiği düşüncesindedir. Bunun yanı sıra Çin, Kuzey Kore'nin nükleersizleşmesi konusunu belirli bir zaman çerçevesinde gerçekleşecek bir hedef olarak görmektense bir süreç olarak değerlendirmektedir. (Toloraya, 2018)

ABD açısından, Kuzey Kore'nin nükleer silah edinmesi ve uzun menzilli füzelerin geliştirilmesi, denenmesi, konuşlandırılması ve ihracatı, uzun vadede kalıcı bir barışın ön koşulu olan Kore

Yarımadası'ndaki caydırıcılığın istikrarını baltalayacaktır. Kuzey Kore'nin bu faaliyetlerinin, ABD'nin hayati çıkarlarına ters düşen ciddi bölgesel ve küresel sonuçlarının da olması itibarıyla ABD'nin amacı bu faaliyetleri sona erdirmektir. (Perry, 1999) Nitekim, ABD'nin Kuzey Kore politikasının yöntemleri dönemsel farklılıklar göstermiş olsa da, bu politikanın odağı hiç değişmemiştir; her daim Kuzey Kore'nin barışçıl olmayan nükleer faaliyetlerinin tamamen durdurulması amacına sadık kalınmıştır.

516

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 1. ABD'nin Kuzey Kore Politikasındaki Temel Amaçlar

ABD'nin Kuzey Kore politikasındaki amaçları bağlamında, bu politikasının uygulanmasındaki temel araçları arasında öncelikle, 1990'lı yıllarda Kuzey Kore ile diyalog kurma konusunda uluslararası sistemde diğer devletlerin de, özellikle bölge devletlerinin sorumluluk almasını amaçlaması çerçevesinde çok taraflı müzakereler yer almıştır. 2000'li yıllarda da çoklu mutabakat aracılığıyla Kuzey Kore'yle uzlaşarak kontrol altında tutma girişimlerini sürdüren ABD'nin Kuzey Kore politikasındaki kırılma noktası, 2018 ve 2019 yıllarında ABD ve Kuzey Kore devlet başkanlarının gerçekleştirdiği ikili zirvelerdir.

İkinci olarak, ABD'nin Kuzey Kore politikasının uygulanmasındaki araçlar arasında Güney Kore ve Japonya ile ittifaklarından bahsedilebilir. Güney Kore ve Japonya ABD politikasını aktif olarak

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

desteklemez ve uygulanmasında iş birliği yapmazsa, ABD'nin Kuzey Kore politikasının başarısı olumsuz yönde etkilenecektir. Üç tarafın çıkarları aynı olmamakla birlikte önemli ve belirli noktalarda örtüştüğü için bu tür üçlü koordinasyonu sağlamak mümkündür. (Perry, 1999)

Üçüncü olarak, ABD'nin Kuzey Kore politikasının amaçlarına uygun olarak uygulanmasına aracı olması bağlamında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) yaptırımları ifade edilebilir. BMGK, 2016 ve 2017 yıllarında uygulanan yeni yaptırımlarla Kuzey Kore ekonomisinin tüm yelpazesini hedeflemiştir. ABD'nin 2017'de büyük ölçüde uyguladığı ikincil yaptırımlara karşılık, Çin gibi ülkeler son yıllarda onları daha sistematik bir şekilde uygulamaya başladıklarından bu yaptırımların etkinliği önemli ölçüde artmıştır. (Maduz, 2019) Günümüzde halen, BMGK'nun yaptırımları ABD'nin Kuzey Kore politikasını hayata geçirmesinin bir aracı olarak hizmet etmekte ve bu politikanın uygulanmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, yaptırımların şiddeti artırılarak tatbiki devam ettirilse de Kuzey Kore nükleer faaliyetlerinin önüne geçilememiştir.

Ayrıca, Çin BMGK'nın Kuzey Kore'ye yönelik yaptırım kararlarında oy kullanırken genel olarak Kore Yarımadası'nın istikrarına öncelik vermiştir. (Armstrong, 2005: 5) Çin, Kore Yarımadası'nda siyasi statükoyu ve nükleer silahlardan arındırma işlemini desteklemeyi amaçlamaktadır. Yarımada'daki Amerikan askeri varlığının endişe kaynağı olmasıyla birlikte, Çin-Amerikan ilişkilerindeki belirsizlikler, Çin-Japonya arasındaki anlaşmazlıklar ve Tayvan meselesindeki sorunlar, Çin'in Kore Yarımadası hakkındaki stratejik planlarını dolayısıyla statüko ve nükleer silahlardan arındırma politikasını etkilemektedir. (Wang, 1999: 167) Bu bağlamda, Çin Kuzey Kore'nin ekonomik çöküşünü hızlandıracak ve Kuzey Kore'yi istikrarsızlaştıracak BM yaptırımlarını desteklememiştir.

Bunların yanı sıra, ABD, Kuzey Kore nükleer silahlarının neden olduğu sorunlara, bölgedeki müttefikleri ile askeri işbirliği, geniş kapsamlı yaptırımlar ve ihracat kontrolleri gibi nükleer silahların yayılmasının önlenmesi mekanizmaları dahil olmak üzere çeşitli yöntemlerle müdahalede bulunmuştur. Bu yöntemlerin yanı sıra, ABD yardım karşılığında Kuzey Kore'nin nükleer silah çabalarından vazgeçmesi için iki büyük diplomatik girişimde bulunmuştur. (Davenport, 2020) Bu iki büyük diplomatik girişim; Kuzey Kore'nin

nükleer faaliyetlerini durdurması çerçevesinde teklif edilen yardımları kapsayan Çerçeve Anlaşması ve Altı Taraflı Müzakerelerdir.

518

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 2. ABD'nin Kuzey Kore Politikasının Araçları

Kenneth Waltz'un da belirttiği gibi, nükleer silahlar hem savunma hem caydırıcılık gücü kazandırması noktasında savaş çıkması olasılığını daha aza indirmektedir. Dolayısıyla, uygulanan sert politikalar çerçevesinde Kuzey Kore ve ABD arasında yaşanan şiddetli gerilimlere rağmen savaş çıkmamasının sebebi Waltz'un görüşüne dayandırılabilir. Ayrıca, nükleer silahlar, sadece devletlere yapılacak herhangi bir saldırıyı caydırmakla kalmamakta, olası bir savaşın yoğunluğunu azaltmaktadır. Bu bağlamda, nükleer silahların yayılması tamamen durdurulamaz, devletler her daim hayatta kalmak adına kendi güvenliğini sağlamak isteyecektir. (Sagan, Walts, 2002)

Kenneth Waltz, nükleer silahların varlığının hem dışarıdan gelen hem de dâhili tehditlere karşı bir dengeleme unsuru olduğunu vurgulamaktadır. Bir diğer taraftan, bu ifadeler nükleer istikrar-istikrarsızlık paradoksuna da açıklama getirmektedir. Nükleer istikrar, konvansiyonel istikrarsızlığı teşvik edebilmektedir. (Narang,

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

Panda, 2017) Bu bağlamda, nükleer politika araştırma uzmanları Vipin Narang ve Ankit Panda'nın ifadesine göre, düşük yoğunlukta yaşanacak çatışma veya sınırlı konvansiyonel savaşların gerçekleşmesi ihtimalleri var olmaya devam edecektir. Ancak, nükleer silah sahibi iki devlet, ikinci vuruş kapasitesine sahip olduklarını bilerek karşılıklı yok olma durumunu göze alıp nükleer savaşa öncelik vermeyeceklerinden nükleer bir denge söz konusu olacaktır. (Narang, Panda, 2017)

ABD'nin Kuzey Kore politikası bu perspektiften değerlendirildiğinde, nükleer silah sahibi devletler olarak aralarında nükleer caydırıcılık üzerinden bir nükleer denge söz konusudur. Ancak, her iki tarafın nükleer silahlarının varlığı; krizler, küçük çapta çatışmalar ya da konvansiyonel savaşların yaşanması ihtimaline engel olmamaktadır. Lakin, devletler bu olasılıklar dahilinde gelişebilecek olayların büyüebilme durumunu göz önünde bulundurarak nükleer savaş çıkmasından kaçınacaktır.

Bir başka bakış açısıyla değerlendirmek gerekirse, ABD her ne kadar yıllarca Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerini denetim altında tutmak istemiş ve nükleer silahlarına engel olmak için çaba sarf etmiş olsa da aslında, ABD'nin Güney Kore ve Japonya'daki askeri varlığına ve bu devletlerin ABD'ye bağımlı hareket etmesine temel sebep yine Kuzey Kore'nin nükleer politikasıdır. Bir diğer anlamda, Kuzey Kore'nin nükleer silahları, Güney Kore ve Japonya'nın ABD nükleer güvenlik taahhüdü altında korunması sebebiyle Kuzeydoğu Asya'daki ABD varlığını meşrulaştırmaktadır.

2. ABD'NİN KUZEY KORE POLİTİKASINDA SÜREKLİLİK VE DEĞİŞİM

ABD'nin Kuzey Kore politikası genel anlamı itibariyle; askeri çevreleme, diplomatik izolasyon ve ekonomik yaptırımlar çerçevesinde tanımlanmıştır. (McInnis vd., 2017: 5, 27) Ancak; 1990'larda Güney Kore ve Komünist ülkelerde değişen siyasi iklimle beraber, ABD'nin Kuzey Kore politikası nükleer faaliyetlerin kontrolünü sağlamak adına çok taraflı mutabakatların hedeflenmesini öngörmüştür. ABD ayrıca, Güney Kore ve Japonya'ya olan güvenlik taahhüdünü sürdürürken, Kuzey Kore'yle diplomatik uzlaşma sürecini amaçlamıştır.

Clinton yönetimi döneminde genel çerçevede elde edilen uzlaşmalar, 2000 yılında George W. Bush'un yönetime gelmesiyle neredeyse sona ermiştir. Clinton'ın Kuzey Kore politikasının devamı niteliği yerine Bush, Kuzey Kore politikasını 2001 yılında tamamen revize etmiştir. (Gregory, 2008: 12) Temel olarak, Kuzey Kore'nin nükleer silahlı bir devlet olma politikasına bağlı kalması, ABD'nin Kuzey Kore hakkındaki yanlış öngörülerini, müttefikleri Güney Kore ve Japonya'nın etkin olamaması ve Çin ile Rusya'nın BM yaptırımlarının uygulanmasında gerekli sorumlulukları almaması bağlamında çok taraflı mutabakatların yetersiz kalması, uygulanan ABD yaptırımlarının yanı sıra BM yaptırımlarının da Kuzey Kore'yi caydırılmaması nedenleriyle Bush ve Obama dönemlerindeki ABD politikası, Kuzey Kore'yi nükleer silahlardan ve füze programlarından arındırma hedefine ulaşamamıştır.

2.1. 1990'lı Yıllarda ABD'nin İstikrarlı Kuzey Kore Politikası

1990'lı yılların başında ABD'nin Kuzey Kore politikası öncelikle, Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerini gözetim altında tutabilmek adına uzlaşmacı bir doğrultuda ilerlemiştir. Bu duruma örnek olarak, 1991 yılında ABD, nükleer silahlarını Güney Kore'den çektiğini, bu hamlesinin Kuzey Kore'yi hem küresel nükleer duruşunu yeniden yapılandırılması hem de nükleer bölgelerinde uluslararası denetimi kabul etmesi için ikna etme çabasını yansıttığını açıklamıştır. Bunun dışında ABD ve Güney Kore, Kuzey Kore'nin tepki gösterdiği, yıllık ortak askeri tatbikatlarının iptal edildiğini açıklamıştır. (Wertz, 2018: 7)

Kuzey Kore 1985 yılında Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması'nı (NPT) imzalamış; ancak 1992 yılına kadar Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'na (IAEA) nükleer tesislerin denetlenmesi konusunda zorluklar yaşatmıştır. Nitekim, IAEA'nın, Kuzey Kore'nin yalnızca barışçıl amaçlarla nükleer faaliyet yürütmeme ihtimalinin bulunduğunu duyurması üzerine, Kuzey Kore yönetimi bu iddiaları reddetmiş ve şüpheli olduğu iddia edilen tesislerde denetime izin vermemiştir, akabinde ise 1993 yılında NPT'nin 10. maddesine dayanarak anlaşmadan çekileceğini açıklamıştır. (Forland, 2007: 36)

Bu açıklamanın akabinde resmi diyalogların durma noktasına geldiği süreçte, ABD'nin Kuzey Kore politikası ikinci yaklaşım olarak, çok

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

tarafli müzakereleri öngörmüştür. Bu bağlamda, ABD eski Başkanı Jimmy Carter'ın duruma müdahale etmesi ve Haziran 1993'de Cenevre'de BM bünyesinde Kuzey Koreli bürokratlarla yapılan görüşmeler neticesinde Kuzey Kore'nin NPT'den çekilme kararının askıya alınması sağlanmıştır. (Agreed Framework, 1994) O dönem çok tarafli müzakereleri benimseyen ABD politikası doğrultusunda, ABD ve Kuzey Koreli yetkililer arasında yapılan görüşmeler sonucunda 21 Eylül 1994 tarihinde ABD, Güney Kore ve UAEA'nın da katılımıyla Cenevre'de Dörtlü Çerçeve Anlaşması imzalanmıştır. (Agreed Framework, 1994) Anlaşma sonucunda; ABD, Kuzey Kore'ye nükleer reaktörlerini etkisizleştirilmesi karşılığında öncelikli olarak enerji ihtiyaçları için Güney Kore'nin su reaktörleri sağlayacağını, su reaktörleri devreye girene kadar kendisinin akaryakıt temin edeceğini taahhüt etmiştir. (Moore, 2008: 12)

ABD'nin Kuzey Kore'ye yönelik politikası arasında üçüncü olarak, ilişkilerin normalleştirilmesi girişimleri belirtilebilir. Kuzey Kore ile ilişkilerin normalleştirilmesi bağlamında, ABD'nin çok uluslu görüşmeler doğrultusunda ilerleyen politikasını destekleyen bir hamle olarak; 1995 yılında ABD, Japonya ve Güney Kore, Çerçeve Anlaşmasını uygulamak için Kore Yarımadası Enerji Geliştirme Örgütünü (KEDO) kurmuş ve iki hafif su reaktörünün finansmanını ve yapımını denetlemiştir. (KEDO, 1994: 1-4)

Benimsenen ılımlı politikanın haricinde, ABD'nin Kuzey Kore politikasındaki dördüncü yaklaşım olarak, uyguladığı ekonomik yaptırımlar ifade edilebilir. ABD, ihracat kontrollerini ulusal güvenlik ve dış politika üzerinden temellendirdiği, 1949 ihracat kontrolü kanuna (Aoi, 1996: 6) dayanarak, 1950'li yıllardan itibaren Kuzey Kore'ye ekonomik ambargolar uygulamıştır. (Chang, 2006: 109) Ancak, diplomatik normalleşme girişimleri adına atılan adımlar bağlamında, 1999 yılında Kuzey Kore, ABD ile görüşmelerden sonra uzun menzilli füzelerin testini askıya almayı kabul etmiş buna karşılık olarak ABD, 1950'li yıllardan itibaren uyguladığı ekonomik yaptırımları ilk kez azaltmıştır. (North Korean Nuclear Negotiations Timeline 1985-2019, 2020)

Özetle, 1990'lı yıllarda ABD ve Kuzey Kore ilişkileri, ABD'nin Kuzey Kore politikasını genel anlamda Çerçeve Anlaşması üzerinden şekillendirmesi doğrultusunda ilerleme kaydetmiştir. Ayrıca, Bill Clinton'ın ABD başkanı olduğu bu dönemde çok tarafli

521

IJSS 14/2
Aralık
December
2021

mutabakatlarla Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerini kontrol altında tutmaya çalışan ABD, 2000'li yıllarda Altı Taraflı Müzakerelerde Çin ve Rusya'nın içinde bulunduğu müzakerelerin aksine, 1990'lardaki politikasında Güney Kore ve Japonya dahilinde ilerlemiştir.

Bunların yanı sıra, Birleşmiş Milletler'in Kuzey Kore'ye henüz yaptırımlar uygulamadığı dönemde ABD, BM'den bağımsız olarak uyguladığı ekonomik yaptırımlara rağmen, diplomatik normalleşme girişimlerinden geri adım atmamıştır. 90'lı yıllarda ABD'nin Kuzey Kore politikasının Kuzey Kore'yi nükleer faaliyetlerini durdurmak ve tamamen vazgeçirmek temelinde olduğu göz önüne alınırsa, faaliyetlerin kısmen askıya alındığı dönemler olmasına rağmen bu politikanın başarılı olduğunu söylemek mümkün değildir. Ancak, tam anlamıyla bir başarısızlık söz konusu da değildir, uzun süreli olmasa da uzlaşma adına karşılıklı tavizlerin verilmeye başlandığı bir dönemdir.

522

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

2.2. 2000'li Yıllarda ABD'nin Kuzey Kore Politikası: W. Bush ve Obama Döneminde ABD-Kuzey Kore İlişkileri

ABD'nin 2000'li yıllarda Kuzey Kore politikası Bush'un başkanlık dönemiyle birlikte öncelikle; görüşmeleri erteleme, Kuzey Kore'nin Çerçeve Anlaşması'nın yükümlülüklerini yerine getirmediği konusundaki şüphelerin dile getirilmesi bağlamında daha sert bir tutum içerisinde ilerlemiştir. Bu bağlamda, 2002 yılında Bush, kitle imha silah üretimi ve terörü destekleme konusunda suçladığı Kuzey Kore'yi şer ekseni olarak nitelendirdiği üç ülkeden biri olarak vurgulamıştır. (Wagner, 2003)

Bu sert söylemlerin akabinde ABD'nin Kuzey Kore politikasında, ikinci olarak, Başkan Clinton döneminde gerçekleştirilen Çerçeve Anlaşması'nın öngördüğü akaryakıt sevkiyatlarının askıya alınması doğrultusunda Kuzey Kore'ye yönelik uzlaşmacı ve yaptırımların hafifletildiği yaklaşım sona ermiştir. (Boghani, 2019) Akabinde, Kuzey Kore ve ABD'nin iniş çıkışlı bir seyir izleyen ilişkilerinin George W. Bush döneminde tekrar gerginleşmeye başlamasıyla birlikte, Kuzey Kore yönetimi durdurduğu füze denemelerine geri dönmüştür. Kuzey Kore yönetimi 2002 yılının sonunda bir açıklama yaparak, Yongbyon'da bulunan tesislerinden UAEA gözlemcilerinin çekilmesini istemiştir. Uluslararası baskının her geçen gün artması

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

üzerine de, Kuzey Kore 10 Ocak 2003'te yaptığı bir bildirimle NPT'den çekileceğini ilân etmiştir. (KCNA, 2003)

ABD politikası çerçevesinde üçüncü bir yaklaşım olarak, 90'lı yıllarda kendisinin uyguladığı ekonomik yaptırımlar dışında BM Güvenlik Konseyi yaptırımları devreye girmiştir. Kuzey Kore'nin 2003 yılında NPT'den çekilmesi, 2006'daki füze testleri ve ilk nükleer testi, BM Güvenlik Konseyi'ni harekete geçirmiş, Kuzey Kore'nin eylemlerini kınayan ve ülkeye yaptırım uygulanmasını öngören kararlar oybirliğiyle kabul edilmiştir. BM Güvenlik Konseyi, yaptırım kararlarıyla Kuzey Kore yönetiminin tutumunda olumlu gelişmeler olabileceği varsayımıyla düzenli olarak yaptırımları arttırmıştır. (Albert, 2019)

ABD'nin Kuzey Kore politikasında dördüncü olarak, özellikle 11 Eylül saldırılarından itibaren ABD'nin genel anlamda benimsediği, sertleşen tedbirlerin öngörüldüğü güvenlik politikasının bir parçası olan, terörle savaş kapsamında geliştirdiği önleyici vuruş (preemptive strike) stratejisi gündeme gelmiştir. Ancak, bu stratejinin yol açtığı sonuç olarak Kuzey Kore, yalnızca nükleer gelişimini devam ettirmek zorunda hissetmemiş aynı zamanda nükleer doktrini ve revizyonist stratejisini de geliştirmiştir. (Kim, Kohen, 2017: 47)

Beşinci bir unsur olarak, ABD'nin Kuzey Kore politikasının bir parçası haline gelen yaptırımların ağırlaştırılmasına rağmen, Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerinden vazgeçmemesi sebebiyle 90'lı yıllarda olduğu gibi çok taraflı mutabakatlara yer verilmiştir. Bu bağlamda, Kuzey Kore'nin 2003 yılında NPT'den çekilmesi kırılma noktasıdır ve Altı Taraflı Müzakerelere giden süreci başlatmıştır, ayrıca 90'lı yıllardaki müzakerelerden farklı olarak ilk oturumu Çin'in ev sahipliğinde gerçekleşen görüşmelere Rusya da dahil olmuştur.

19 Eylül 2005'te, Altı Taraflı Müzakerelerin dördüncü oturumu sonunda altı taraf, Kuzey Kore'nin nükleer programlarını terk edeceği ve erken bir tarihte NPT ve UAEA'nın koruma rejimine geri döneceği bir İlkeler Bildirisi imzalamıştır. ABD, Kuzey Kore'ye nükleer veya konvansiyonel silahlarla saldırmak gibi bir niyetinin olmadığını ve Güney Kore'de konuşlandırılan nükleer silahının olmadığını onaylamıştır. Taraflar ayrıca 1992'de ortaya koyulan, uranyum zenginleştirmesini veya plütonyumun yeniden işlenmesini yasaklayan, Kore Yarımadasının Nükleersizleşmesine İlişkin Ortak

523

IJSl 14/2
Aralık
December
2021

Deklarasyonun gözlemlenmesi ve uygulanması gerektiğini kabul etmiştir. (The Guradian, 2005)

Ayrıca, Çin hükümeti ve Altı Taraflı Müzakere sürecine dâhil olanların yoğun diplomatik faaliyetlerinden sonra, taraflar Aralık 2006'da bir yıldan fazla bir aradan sonra tekrar toplanmıştır. Ancak, bu görüşmeler hiçbir ilerleme kaydedilmeden sona ermiştir. Müzakerelerde kırılma noktası olarak ifade edilen durum, Şubat 2007'deki Altı Taraf Ortak Beyannamesi'nin uygulanması için ilk eylemler üzerinde anlaşılmasıdır. (Pinkston, 2006)

524

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

Bush yönetiminin sonlarına doğru, 2008 yılının Ocak ayında Kuzey Kore "nükleer savaş caydırıcılığı" terimini kullanmaya başlamıştır. Genel olarak, Altı Taraflı Müzakere sürecinde ve özellikle ABD-Kuzey Kore ilişkileri bağlamında kritik bir yıl olmuştur; ancak Altı Taraflı Müzakerelerdeki devletlerden hiçbiri uzlaştırma çabası içerisine girmemiştir. (Kim, Cohen, 2017: 44) Bu bağlamda, Kuzey Kore'nin politikasındaki, statükoyu korumaktan bozma eğilimine yönelik değişim ve 2008 yılında Altı Taraflı Müzakerelerinin çıkmaza girmesiyle beraber, 2009 yılında Kuzey Kore'nin ikinci nükleer denemesiyle müzakereler durmuştur. (Kim, Cohen, 2017: 37-38)

Kuzey Kore'nin nükleer programı üzerindeki ısrarı ve provokasyonları çerçevesinde Barack Obama başkanlığında ABD'nin 2009 yılında Kuzey Kore politikası öncelikle, "stratejik sabır" (strategic patience) yaklaşımını öngörmüştür. (Hyun, 2017: 49) Dönemin Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın "Altı Taraflı Müzakere müttefiklerimizle yakın koordinasyon doğrultusunda stratejik sabır" olarak ifade ettiği bu yaklaşımın kilit noktası, Kuzey Kore'nin nükleer silahlardan arındırma taahhüdünün somut kanıtlarını ortaya koyana kadar, ABD'nin politikasını müzakerelere girmemesi yönünde şekillendirmesidir. (Voice of America News, 2009)

Bu politika bağlamında, ABD, doğrudan görüşmelerin bir ön koşulu olarak Kuzey Kore'den öncelikle, 2005 yılındaki Altı Taraflı Müzakerelere İlişkin Ortak Bildiri'nin yerine getirilmesi adına nükleer silahlardan arındırma konusunda somut ve geri döndürülemez adımların atılmasını talep etmiştir. (U.S. Department of State Bureau of East Asian and Pacific Affairs, 2016) Ayrıca, ABD'nin müttefikleri Güney Kore ve Japonya ile yakın işbirliğini öngören bu politika, BM yaptırımları yoluyla Kuzey Kore'nin provokasyonlarını caydırmayı ve

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

nükleer programını durdurması için baskı uygulamayı kapsamıştır. (Hyun, 2017: 50) Kuzey Kore, 5 Nisan 2009 tarihinde gerçekleştirdiği füze testini eleştiren BM Güvenlik Konseyi'nin ifadesine değinerek Altı Taraflı Müzakereden çekildiğini açıklamıştır. (Niksich, 2010: 29) Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetleri üzerinde uzmanlaşmış Kim ve Cohen'e göre (2017: 37-38), Kuzey Kore artık nükleer caydırıcılığı sadece ulusal güvenliği ve rejimin devamlılığını sağlama aracı olarak görmemiş aynı zamanda Kore yarımadasındaki askeri dengeleri değiştirme ve Güney Kore'yi baskılama aracı olarak görmüştür.

Obama dönemindeki Kuzey Kore politikasında ikinci olarak, Kuzey Kore'nin Altı Taraflı Müzakerelere geri dönmesi adına baskı yapması için daha sıkı tedbirler ile çok taraflı ekonomik yaptırımlar uygulamaya odaklanılmıştır. Bu politika büyük ölçüde, Kuzey Kore rejiminin nükleer ve balistik füze denemelerine devam etmesinden kaynaklanmıştır. Bu bağlamda, ABD'nin yaptırımlara dayalı baskı politikası, Kuzey Kore'nin yeniden işbirliği yapmama ve provokasyonları çerçevesinde, havuç ve sopa diplomasisinin bir parçası olarak, düşman rejimlere karşı cezalandırıcı tedbirler almayı öngörmüştür. (Hyun, 2017: 51)

Obama'nın Kuzey Kore politikasının üçüncü bir unsuru olarak, ABD, Kuzey Kore'nin tekrarlayan askeri provokasyonları karşısında Güney Kore ile ortak caydırıcılığını ve savunmasını güçlendirmek adına güvenlik işbirliğini geliştirmeye yönelmiştir. Haziran 2015'te ABD ve Güney Kore askeri kuvvetleri, Kuzey Kore'nin nükleer ve füze tesislerinin yanı sıra üst düzey liderlerin de hedef olduğu önleyici saldırıları içeren yeni bir savaş planı olan "Operasyon Planı (OPLAN) 5015" oluşturmuştur. İki müttefik 2016'dan itibaren Kuzey Kore'nin üzerinde baskı kurmak adına bu yeni planı çerçevesinde ortak askeri tatbikatlar yapmaya başlamıştır. (OPLAN 5015, 2016; Fifield, 2016)

Özetle, Obama dönemindeki Kuzey Kore politikası da Bush döneminde olduğu gibi Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerinden geri dönülemez ve doğrulanabilir bir şekilde vazgeçmesini öngörmüştür. Ancak, 2000'li yıllarda ABD ve Kuzey Kore ilişkilerinde uzlaşmaya yaklaşılmış, hatta birtakım başlıklarda anlaşılma sağlanan bir noktaya gelinmiş olsa dahi, bu kısa dönemli kazanımlar uzun vadede başarılı olarak adlandırılacak koşulların oluşmasını sağlamamış ve Kuzey Kore'nin nükleer silahlarından arındırılmasını gerçekleştirilememiştir.

525

IJSl 14/2
Aralık
December
2021

2.3. ABD'nin Kuzey Kore Politikasında İstisnai Durum: Trump Dönemi ve İkili Zirveler

2017 yılında Trump'ın başkanlık dönemi itibariyle ABD'nin Kuzey Kore politikası, öncelikle devlet başkanlarının sert söylemleri ve ithamları itibariyle gergin ilişkiler çerçevesinde caydırıcılık yaklaşımlarıyla ilerlemiştir. Bu bağlamda, 3 Temmuz 2017'de Kuzey Kore'nin, Kıtalararası Balistik Füze (ICBM) olduğunu ifade ettiği Hwasong-14 (Sang-Hun, 2017) balistik füzesini test etmesinin akabinde, ABD Savunma İstihbarat Teşkilatı raporu, Kuzey Kore'nin kıtalararası balistik füzeye sığabilecek nükleer savaş başlıkları ürettiğini yayınlamıştır. Aynı gün ABD'nin Kuzey Kore'ye cevabı olarak nitelendirilen Başkan Trump'ın gazetecilere verdiği demeçte, Kuzey Kore'nin ABD'ye karşı daha fazla nükleer tehditte bulunması halinde "dünyanın daha önce hiç görmediği gibi bir ateş ve öfke ile karşılaşacağı" ifade edilmiştir. (Baker, Sang-Hun, 2017)

526
IJSI 14/2
Aralık
December
2021

ABD politikasında ikinci olarak, dönemin ABD Savunma Bakanı Jim Mattis ve ABD Dışişleri Bakanı Rex Tillerson'ın ifade ettiği, Kuzey Kore'nin nükleer silahlardan arındırılmasına yönelik "azami baskı ve angajman" üzerine odaklanan, "stratejik hesap verebilirlik" (strategic accountability) adı altında yeni bir Kuzey Kore politikası benimsenmiştir. Bu politika çerçevesinde, Kuzey Kore'nin nükleer silah geliştirmesi "acil bir ulusal güvenlik tehdidi ve en önemli dış politika önceliği" olarak değerlendirilmiştir. (Hyun, 2017: 58) Ayrıca, ABD'nin Kuzey Kore politikasının nihai amacı olarak, Kore Yarımadası'nın "tam, doğrulanabilir ve geri döndürülemez bir şekilde nükleer silahlardan arındırılması ve rejimin balistik füze programının kaldırılması" olduğu açıkça ortaya koyulmuştur. (Mattis, Tillerson, 2017)

Stratejik hesap verilebilirlik politikasıyla amaçlarının, ilk olarak tek taraflı ve çok taraflı ekonomik yaptırımlar yoluyla Kuzey Kore üzerindeki baskının sıkılaştırılması, ikinci olarak Kuzey Kore'ye nükleer duruşunu değiştirmesi için yeterince baskı uygulamak adına Çin ile aktif bir şekilde ilişki kurmak, üçüncü olarak Kuzey Kore'nin provokasyonlarına karşı Güney Kore ve Japonya ile yakın işbirliği içerisinde ABD savunmasını güçlendirmek ve dördüncü olarak Kuzey Kore rejimiyle koşullu diyaloglar kurmak olduğu şeklinde belirtilmiştir. (Hyun, 2017: 58)

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

Trump dönemindeki ABD politikası üçüncü olarak, stratejik hesap verebilirlik politikası bağlamında Kuzey Kore'nin provokasyonlarını durdurması ve müzakerelere dönmeye zorlaması için ekonomik yaptırımlar yoluyla azami baskı uygulamayı öngörmüştür. Düşman rejimlere uygulanan havuç ve sopa diplomasisinin bir parçası olarak artan tek taraflı ve çok taraflı yaptırımlara dayanan azami baskı üzerine odaklanılmasının sebebi, Kuzey Kore'nin işbirliği yapmaması ve provokasyonlarına devam etmesi şeklinde vurgulanmaktadır.

Bu bağlamda, ABD politikasında dördüncü olarak azami baskı politikasının da bir aracı olmasıyla, özellikle Kuzey Kore'nin 2017 yılında gerçekleştirdiği Kıtalararası Balistik Füze denemelerine yönelik Kuzey Kore'ye karşı BM Güvenlik Konseyi kararları yoluyla çok taraflı yaptırımlar sertleştirilerek uygulamaya koyulmuştur. (Securtiy Council Resolution 2371, 2017) Ayrıca, Trump, Kuzey Kore üzerindeki baskıyı arttırmayı amaçlayan bir hamle ile Kuzey Kore'yi terörizme destek veren devletler listesine tekrar eklemiştir. Bu bağlamda, Kuzey Kore rejimi, silahlara ilişkin ihracat ve satış yasağı, ekonomik yardıma ilişkin yasaklar ve uluslararası finans kuruluşları tarafından kredilerin bloke edilmesi dahil olmak üzere çeşitli mali ve diğer kısıtlayıcı yaptırımlara maruz kalmıştır. (The U.S. Department of State, 2021)

Trump dönemi Kuzey Kore politikasında beşinci olarak, temelde benimsenen baskıcı ve çok taraflı yaptırımlar yoluyla çevreleme politikasına dayanan yaklaşımdan uzaklaşarak, ikili diyaloglarla uzlaşma girişimleri adına Kuzey Kore'yle müzakere masasına oturulması doğrultusunda adımlar atılmıştır. Bu bağlamda, Kuzey Kore'nin aylarca süren füze testlerinin ve Trump yönetiminin 2017'de askeri saldırı başlatabileceğine dair endişelerin ardından, 2018'de Kuzey Kore ve Güney Kore'nin aralarında diplomatik adımlar atmaya yönelmesiyle ABD ve Kuzey Kore ilişkilerinde bir dönüm noktası gerçekleşmiş ve olayların akışı değişmiştir.

Kuzey Kore ve Güney Kore arasında kurulan diyalog, ABD ve Kuzey Kore ilişkilerinde diplomatik yumuşamayı beraberinde getirmiş ve Kim'in Trump ile görüşme isteğine binaen Trump, Kim Jong Un ile görüşeceğini açıklamıştır. Bu durum eski müzakerelere göre büyük fark yaratmaktadır; çünkü ABD ve Kuzey Kore tarihte ilk defa devlet başkanı düzeyinde olacak şekilde, Kim Jong Un ve Trump'ın doğrudan birbiriyle diyalog kurması sağlanmıştır.

527

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

Diplomatik ilişkilerdeki yumuşama çerçevesinde, 12 Haziran 2018 tarihinde Singapur'da, Donald Trump ve Kim Jong Un arasında gerçekleşen zirvenin ardından Singapur Deklarasyonu imzalanmıştır. Kuzey Kore yönetiminin nükleer silahlarının imhası ve kalıcı barış hedefi doğrultusunda bir çalışma ön gören deklarasyon sonucunda bu adımların nasıl gerçekleşeceği ile ilgili bir detaya yer verilmemiştir. (DW, 2018) Singapur Zirvesinde, ABD ve Kuzey Kore, iki ülke halklarının barış ve refah arzusu doğrultusunda ABD-Kuzey Kore ilişkilerinde yeni bir başlangıç yapmayı taahhüt etmiştir, bu doğrultuda birbirlerinin ülkesinde irtibat ofisleri açılacağı ifade edilmiştir. ABD ve Kuzey Kore'nin, Kore Yarımadası'nda kalıcı ve istikrarlı bir barış rejimi inşa etme çabalarına katılacağı vurgulanmıştır. (Taylor, 2019)

Sonuç itibariyle, Singapur Zirvesinde, Kuzey Kore yönetimi kendisine karşı tehditler var olmaya devam ettiği sürece nükleer silahlara sahip olma konusunda geri adım atmayacağını sinyallerini vermiştir. Ayrıca; Kuzey Kore, kendisine uygulanan yaptırımlar sonucu uluslararası toplumla ilişkilerinin normalleşmesine engel olması bağlamında, yaptırımların gevşetilmesi adına taleplerde bulunmuştur. Ancak, ABD yönetimi bu yaptırımlar kaldırılmadan önce nükleer silahlardan arındırma konusunda somut adımlar atılmasını talep etmiştir. Singapur Zirvesi'nin akabinde iki taraftan da somut bir adım gelmemesi sonucunda Hanoi Zirvesiyle ikinci bir diyalog süreci başlamıştır.

Vietnam'ın Hanoi kentinde 27-28 Şubat 2019 tarihlerinde gerçekleşen Hanoi Zirvesindeki anlaşma kapsamında, Kuzey Kore nükleer tesislerindeki faaliyetlerin durdurulması karşılığında ABD'nin yaptırımların kısmen kaldırılmasında ve Kore Savaşı'nın resmi sonunu ilan etmekte hemfikir olduğu bildirilmiştir. (Suk, 2019) Elenor Albert, Trump'ın, Kuzey Kore'ye güvenlik garantileri sağlamayı ve Güney Kore ile ortak askeri tatbikatları durdurmayı kabul ettiğini ifade ederken, Kim füze testlerini durdurmayı ve nükleersizleşme adına çalışmayı taahhüt ettiğini ifade etmiştir. Ancak; Hanoi zirvesi, Trump ve Kim'in yaptırımların azaltılması ve nükleersizleşme konusundaki fikir ayrılıklarının üzerine bir sonuca bağlanmadan sona ermiştir. (Albert, 2019)

Özetle, Kore yarımadasında barışın sağlanması adına atılabilecek adımlar çerçevesinde Kuzey Kore rejimi nükleer silahlarından

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

vazgeçme düşüncesini değerlendirebileceğini ifade etmiştir. Ancak, nükleer programını doğrulanabilir bir şekilde durdurmak için ABD tarafından eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesi gereken adımlara vurgu yapmıştır. Bu adımlar, yaptırımların hafifletilmesi ve barış bildirisi gibi talepleri kapsamıştır. Kuzey Kore taleplerinin, ABD'nin Kuzey Kore üzerindeki gücünü zayıflatacağı düşünüldüğü için ve nükleer silahlardan somut bir arındırma hamlesi olmaması sebebiyle ABD tarafından olumlu karşılanmamıştır. ABD Başkanı Trump ile Kuzey Kore lideri Kim Jong-un arasındaki iki zirveden sonra, tarafların hiçbiri nükleerden arındırılmış bir Kore barış rejimi için henüz somut adımlar atmamıştır.

Özellikle 2018 yılına kadar Güney Kore ve ABD, Kuzey Kore'ye yaptırım ve baskı uygulamış; ancak bu uygulamalar Kuzey Kore'nin nükleer tutumunu değiştirmede beklenen etkiyi gerçekleştirmemiştir. Yaptırımlar ve baskı yoğunlaştıkça, tam tersine Kuzey Kore yönetimi nükleer faaliyet sürecini hızlandırmış, nükleer testler ve füze denemeleri ile karşılık vermiştir. Aslında, Kuzey Kore'nin müzakere masasına oturması, çok taraflı uygulanan yaptırım ve baskıdan ziyade Kuzey Kore yönetiminin katılım politikasının bir sonucu olarak görünmektedir.

3. ABD'NİN NÜKLEERSİZ KUZHEY KORE OLUŞTURMA ÇABASININ ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Scott Sagan'ın ortaya koyduğu güvenlik modeli, bir devletin nükleer silah geliştirme sebebine, neorealist yaklaşımın devlet davranışları üzerindeki varsayımlarına dayanarak açıklama getirmektedir. Kenneth Waltz'un da belirttiği gibi devletlerin kendi arasındaki yeteneklerin dağılımı uluslararası sistemin yapısını belirlemektedir. (Waltz, 1979: 101) Nükleer silahların yıkıcı gücü güç dengesini önemli ölçüde değiştirmekte, bir devletin güvenliğini neredeyse garanti ederken, rakip devletin elinde olması ise ciddi bir tehlike arz etmektedir. Scott Sagan'a göre devletler, nükleer yetenekleri olan devletlere karşı dengeyi kendi nükleer caydırıcılıklarıyla sağlamalıdır. (Sagan, 1997: 57)

Güvenlik modeli bağlamında ele alındığında; ABD'nin Kore yarımadasında günümüzde halen devam eden askeri varlığı ve Kuzey Kore gibi düşmanları tarafından çevrenme psikolojisi içindeki bir

529

IJSl 14/2
Aralık
December
2021

devletin nükleer silahlara sahip olmayı rejim güvenliğinin önemli bir parçası haline getirmesi birbiriyle ilişkilendirilmektedir. Ayrıca, Kore Savaşında ABD'nin Kuzey Kore'ye karşı nükleer silah kullanma niyetinde olduğunun öğrenilmesi itibarıyla, Kuzey Kore'nin mutlak caydırıcı olarak nitelendirilen nükleer silahlara sahip olma isteği artmıştır. (Kibaroglu, 2004: 157)

Öncelikle, ABD'nin nükleersiz Kuzey Kore oluşturma çabasının önündeki engellerden ilki olarak, Kuzey Kore için rejim devamlılığı konusunda nükleer silahlar hayati bir öneme sahiptir, rejim güvenliğinin destekleyici ve tamamlayıcı bir unsuru olarak değerlendirilmektedir. Kuzey Kore'nin nükleer silahları, rejim güvenliğinin temeli ve devletin kuruluş felsefesi olarak benimsedikleri Juche ideolojisinin dayanağını oluşturan kendine yeterlilik (self-help) ve ulusal bağımsızlık ilkeleri, ayrıca Songun olarak ifade edilen askeri öncelik politikası bağlamında anlam kazanmaktadır.

Kuzey Kore rejim güvenliğinin başlıca dayanaklarından olan Juche ideolojisinin temelinde yatan anlam, ulusal özgüven ve Kore milliyetçiliğinin bir kombinasyonu bağlamında tanımlanmaktadır. (Scobell, 2005: 14) Kim Il Sung, 1967 yılında Kore Halk Meclis oturumundaki konuşmasında kendine güven, bağımsızlık ve öz savunma fikirlerini ideoloji çerçevesinde vurgulamış ve Kuzey Kore'de Juche terimi kullanılmaya başlanmıştır. (Kim, 2003: 63)

Juche ideolojisi üzerinden Kuzey Kore rejimi sahip olduğu iktidar tekeli meşru hale getirmektedir. Ayrıca, ideoloji çerçevesinde rejim gelecekte atılacak adımlar için kendi öngördüğü şekilde yöntemler sunmakta ve böylelikle iktidarın meşrulaştırılması amacıyla fikir ve bilginin kontrolünü sağlamaktadır. Bu bağlamda, Kuzey Kore Anayasası'nın 3.maddesinde "*Halkın bağımsızlığını elde etmek için Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin faaliyetlerine; devrimci bir ideoloji olan, insan odaklı bir dünya görüşüne sahip Juche fikrinin rehberlik ettiği belirtilmiştir.*" (Oh, Hassig, 2000: 4)

İkinci olarak, Kuzey Kore nükleer silahları, Juche ideolojisini tam anlamıyla gerçekleştirebilmesi çerçevesinde hem iç politikasının hem de dış politikasının en önemli araçlarından biri olarak görmektedir. Bu bağlamda, nükleer silahların ekonomide kendine yeterlilik ve bağımsızlık ilkesinin faaliyete geçebilmesi adına ekonomik gelişmişlik

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

çok önemli bir faktördür ve nükleer silahlara sahip olmak ekonomiyi doğrudan etkilemektedir. Bu etkiye bir örnek olarak, Avrupa Parlamentosu eski üyesi ve Kuzey Kore uzmanı Glyn Ford'un, Singapur'da gerçekleşen ABD-Kuzey Kore görüşmesi sonrasındaki değerlendirmesi ifade edilebilir. Bu değerlendirmede, soğuk savaş sonrasında Sovyetler Birliği'nin dağılması akabinde ve maruz kaldıkları yaptırımlar sonrası konvansiyonel silahların Kuzey Kore ekonomisini sarstığını ve eğer kendi nükleer caydırıcılığı olursa kaynaklarını ve iş gücünü askeriden sivil ekonomiye değiştirebileceği düşüncesini ifade etmiştir. Bu ifadeyle beraber kitle imha silahlarının gerekliliğine vurgu yapmış ve Kuzey Kore'nin eğer yeterli kapasitesi olmazsa ekonomisinin sekteye uğrayacağını açıklamıştır. (Ford, 2018: 241-259)

Üçüncü olarak, Kuzey Kore yönetimi, ulusal çıkarlarını korumak söz konusu olduğunda kendi öz kaynaklarına güveni temelinde kendi güvenliğini sağlayacak doğrultuda bir dış politika izlemek istemektedir. Jeopolitik konumundan maksimumda fayda sağlama amacı gütmektedir ve barışın ancak devletlerin birbirine geri dönülemez zararlar verme yetisine dayanan bir güç dengesinin varlığı ile mümkün olabileceği inancına sahiptir. (Barannikova, 2019: 37) Dördüncü olarak, nükleer silahların garantili misilleme aracı ve diplomatik pazarlık kozu olarak kullanılmasıdır. Nükleer silahlar üzerinden uluslararası sistemde Kuzey Kore diyalog süreçlerine dahil edilmek suretiyle müzakereler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, Kuzey Kore nükleer silahların stratejik gücünü kendi güvenlik çıkarları doğrultusunda düşman ve müttefiklerinden imtiyaz kazanmak adına kullanmıştır.

Bunların dışında, ABD'nin Kuzey Kore politikasına rağmen Kuzey Kore'nin nükleer silahlarından vazgeçmemesinin sebeplerinden beşincisi olarak, Scott Snyder'ın da ifade ettiği gibi, Kuzey Kore'nin rejim güvenliği ve nükleer silahlarını birbiriyle ne derece bağdaştırmış ve bütünleştirmiş olduğu, Kim Jong Un'un 2013 yılının mart ayında gerçekleşen Kore İşçi Partisi toplantısında ortaya koyduğu Byungjin Hattı politikasından anlaşılmaktadır. Byungjin, bir yandan ekonomi alanında gelişmeye odaklanırken diğer yandan askeri politikayla nükleer caydırıcılığını geliştirmesi ve güçlendirmesi üzerinde duran ikili politika (dual policy) olarak ifade edilmektedir. (Snyder, 2013)

531

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

Özetle, Kuzey Kore'nin ABD politikasına rağmen stratejik olarak önem verdiği nükleer silahlarından vazgeçmemesi, Kuzey Kore'nin nükleer silahlara sahip olma isteğinin altında yatan birçok sebeple bağdaşmaktadır. Kuzey Kore üzerinde uzmanlaşan analistler tarafından yıllarca dile getirilen bu sebepler arasında en kayda değer olanlarını; tehlikeli rakipleri caydırmak, nükleer bir saldırı durumunda muadili olacak bir şekilde cevap vermek için nükleer kapasitesini arttırmak, başka devletler üzerinde hakimiyet sağlama gücüne erişmek, kendi vatandaşlarını koruma ve beklentilerini karşılama yetkinliğine sahip olmak, kendi sınırları içerisinde ve dışarısında prestij kazanmak, sınırları dışında da belirli bir konum elde ederek eşit davranılma hakkı kazanmak olarak ifade etmek mümkündür. (Kim, Cohen, 2017: 24)

Birçok Kuzey Kore uzmanı analiste göre; Kuzey Kore, Pakistan gibi Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması'na taraf olmayan diğer nükleer silah sahibi devletlere benzer şekilde, statüsünün ve meşruiyetinin nükleer silahlı bir devlet olarak tanınmasını istemektedir. Bunun yanı sıra, yıllardır gerçekleşen müzakereler neticesinde Kuzey Kore, Kore Yarımadası'nın nükleersizleştirilmesine yönelik desteğini ifade etmiş; ancak bu Kuzey Kore dışında uluslararası sistemde çok daha farklı algılanmıştır. (KCNA, 2013) Gerçekte, bu ifadede vurgulanmak istenen, 2013 yılında bir Kuzey Kore yetkilisinin de tanımladığı gibi; Kore Yarımadası'nın nükleersizleştirilmesi, Kuzey Kore'ye karşı ABD nükleer tehdidinin tamamen ortadan kaldırılması ve dünyanın nükleer silahlardan arındırılma çabalarının sonucunda gerçekleşecek bir gelişme olarak en nihayetinde Kuzey Kore'nin de nükleer silahsızlanması anlamını taşımaktadır. (KCNA, 2013)

SONUÇ

ABD'nin Kuzey Kore'ye uyguladığı dönemselsel ve kalıcı politikası bütünüyle göz önüne alındığında, nükleer silaha sahip olma gücünü eline geçirmiş bir devlet olan Kuzey Kore'nin nükleer silahlarından, verilecek güvenlik garantileri ve ekonomik yardımla dahi vazgeçmesi zor bir ihtimaldir. Yapılan müzakerelerin kısa vadede bölgedeki statükoyu korumaya yarayacağı; ancak uzun vadede nükleer silahlardan arındırma yolunda adımlar atılsa da Kuzey Kore'nin nükleer programından tamamen vazgeçmeyeceğini düşünmek yerinde olacaktır.

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

Bu bağlamda, ABD'nin çok taraflı ve tek taraflı uyguladığı politikalar ışığında yakın bir gelecekte nükleersiz bir Kuzey Kore'nin oluşturulması zor bir ihtimal olarak görünmektedir. Nükleer silahlarına rejim güvenliğinin destekleyici ve tamamlayıcı bir unsuru olarak önem veren Kuzey Kore, bu silahların uluslararası sistemdeki caydırıcılık rolünün ve pazarlık kozu olarak müzakerelerde avantaj sağlamasının bilinciyle nükleer politikasına yön vermeye devam edecektir. ABD'nin yıllardır Kuzey Kore'nin nükleer silahlarını arındırma çabalarının başarısız olmasının sebeplerinden biri, Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerinin uzun vadeli amaçlarında doğru analizlerin gerçekleştirilmemiş olmasıdır. ABD politikasının temelindeki, Kuzey Kore'nin nükleer hamlelerini cezalandırmaya ve nükleersizleşme adımlarını ödüllendirmeye odaklanan havuç ve sopa yaklaşımı, ABD'nin amaçlarındaki güvenilirliğin sorgulanmasına yol açarak başarısız politikalara zemin hazırlamıştır.

Dolayısıyla, ABD'nin gelecekte benimseyeceği Kuzey Kore politikasında ödül ceza yöntemlerine ağırlık vermek yerine, eş zamanlı olarak karşılıklı adımlar aracılığıyla hamleler yapması, müzakere süreçlerini somut adımlar atılması yönünde teşvik edebilecektir. Ancak, ABD'nin gerçekleşen son iki zirvede olduğu gibi, daha çok Kuzey Kore'nin vereceği imtiyazlara bağlı olarak hamle yapacak olma durumu, genel olarak mevcut politikasını sürdürme eğilimiyle gelecekte de Kuzey Kore ile ilişkilerinde duraksamalara yol açmaya devam edecektir. Bu çerçevede, ABD'nin Kuzey Kore politikası mutabakatlarda öncelikle, nükleer silahlarından geri adım atması adına kullandığı havuç sopa yaklaşımını bir tarafa bırakarak, Kuzey Kore'ye güven ortamı ve Amerikan desteğinin sağlanacağını taahhüt etmesi gerekmektedir. Bu taahhütün dışında Kuzey Kore'ye nükleer silahlarından ve programından vazgeçmesi için vaat edilen teklifler yetersiz kalacaktır; çünkü Kuzey Kore eşzamanlı olarak somut bir adım görmeden bu yoldan gitmeyi kabul etmeyecektir.

Bu bağlamda, Trump yönetiminin sona ermesiyle ABD'nin yeni başkanı Joseph Biden'ın Kuzey Kore politikası belirlerken geçmişte başarısız olan yaklaşım ve stratejileri göz önünde bulundurması gerekecektir. Sonuç itibarıyla hangi ABD başkanı görevde olursa olsun, Kuzey Kore politikası ABD'nin Asya-Pasifik politikasının temelinde var olmaya devam edecektir; çünkü Kuzey Kore'nin nükleer cephaneliği, sadece kendisinin değil, tüm bölgenin güvenlik ortamının bir parçası haline gelmiştir. Ayrıca, farklı bir bakış açısıyla

533

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

yaklaşıldığında, Kuzey Kore'nin nükleer ve füze faaliyetleri, Kuzeydoğu Asya'da konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan güçlü bir askeri yapılanmaya başarılı bir bahane olarak hizmet etmiş ve günümüzde halen hizmet etmektedir. Silahlanma yarışı bölgesel olarak sona ermediğinden, bölgedeki ülkelerin resmi bahanesi olan Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetlerinin ortadan kaldırılmasıyla gerçekte ne kadar ilgilendikleri tartışmaya açık bir konudur.

Son olarak, Kuzey Kore'nin nükleer silahlara yönelik kararlı adımları, müzakere süreçlerinde duraksamalar gösterse de, gerçekte nükleer programında köklü bir değişiklik yapmamıştır. Kore Yarımadası'nın nükleer silahlardan arındırılmasına yönelik politika yaklaşımları hiçbir zaman net bir sonuca götürmemiştir. Nükleer silahlar, Kuzey Kore için stratejik değere sahip olması ve kimliğinin merkezinde yer alması bağlamında, ABD ile geçmiş ilişkilerinde bir pazarlık kozu olarak kullanıldığı gibi gelecekte de aynı şekilde kullanılacaktır.

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

KAYNAKÇA

Abramowitz, Morton; Laney, J. (2003). *Meeting the North Korean Nuclear Challenge*. Council On Foreign Relations.

Agreed Framework between The United States of America and The Democratic People's Republic of Korea" <http://www.kedo.org/pdfs/AgreedFramework.pdf> (Erişim Tarihi: 28.01.2021)

Albert, Elenor (2019). *North Korea's Millitary Capabilities*. Council On Foreign Relations.

Aoi, T. "Historical Background of Export Control Development in Selected Countries and Regions" https://www.cistec.or.jp/english/service/report/1605historical_background_export_control_development.pdf (Erişim Tarihi: 27.01.2021)

Armstrong, Charles (2005). "Inter-Korean Relations in Historical Perspective". *International Journal Of Korean Unification Studies*, 14(2), 1-20.

Baker, P.; Sang-Hun, C. (2017) "Trump Threatens 'Fire and Fury' Against North Korea if It Endangers U.S.," *The New York Times* (Erişim Tarihi: 27.01.2021)

Barannikova, Anastasia (2019). United States-DPRK Relations: Is Normalization Possible, A report of the CSIS Russia and Euroasia Program.

Bermudez Jr. (2015). "North Korea's Development of a Nuclear Weapons Strategy", *Us-Korea Institute at Sais*.

Boghani, P. (2019) " The US and North Korea on the Brink: A Timeline", <https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/the-u-s-and-north-korea-on-the-brink-a-timeline/> (Erişim Tarihi: 27.01.2021)

Chang, Semoon (2006). " The Saga of US Economic Sanctions Against North Korea". *The Journal Of East Asian Affairs*, 20(2), 109.

Davenport, Kelsey (2020). "Chronology of US-North Korean Nuclear and Missile Diplomacy", Arms Control Association, <https://www.armscontrol.org/factsheets/dprkchron> (Erişim Tarihi: 26.01.2021)

DW, ABD ve Kuzey Kore'den Kalıcı Barış Taahhüdü, (12 Haziran 2018), <https://www.dw.com/tr/abd-ve-kuzey-kore-den-kal%C4%B1c%C4%B1-bar%C4%B1C5%9F-taahh%C3%BCd%C3%BC/a-44169884> (Erişim Tarihi: 30.01.2021)

Ford, Glyn (2018). *Talking to North Korea: Ending The Nuclear Standoff*. Pluto Press.

535

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

Forland, Astrid (2007). "Preventive War as an Alternative to Treaty-based Nuclear Non-proliferation". Mærli, Morten B.; Lodgaard, Sverre (Eds.). *Nuclear Proliferation and International Security*, New York: Routledge.

Gertz, Bill (2016) "Air Force: Hypersonic Missiles from China, Russia Pose Growing Danger To US", Free Beacon, <https://www.defense-aerospace.com/articles-view/release/3/179224/us-falling-behind-in-race-for-hypersonic-missiles.html> (Erişim Tarihi: 27.01.2021)

Hyun, Kim (2017). "Comparing North Korea Policies of the Obama and Trump Administration". *Nanzan Review Of American Studies*, 39, 49.

Jeong, Dongjin (2012). China's Foreign Policy Towards North Korea: The Nuclear Issue. *Calhoun: The NPS Institutional Archive*.

KCNA,(2003). "Statement of DPRK Government on its Withdrawal from NPT" <http://www.kcna.co.jp/item/2003/200301/news01/11.htm> (Erişim Tarihi: 28.01.2021)

KCNA (2013). "Denuclearization of Korean Peninsula Is DPRK's Invariable Stand," (September 29, 2013) (Erişim Tarihi: 30.01.2021)

Kibaroğlu, Mustafa (2004). "Kuzey Kore'nin Nükleer Silah Programı: Sebepler ve Sonuçlar". *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(1), 157.

Kim, Sung Chull; Cohen, Michael D. (2017). *Entering the New Era of Deterrence: North Korea and Nuclear Weapons*. Georgetown University Press.

Kim, Sung Chull; Kang, David (2009). *Engagement With North Korea*. State University Of New York Press.

Kim, Ilpyong J. (2003). *Historical Dictionary of North Korea*. The Scarecrow Press Inc. Lanham, Maryland and Oxford

Kim, Suk Hi; Roehrig, Terence; Seliger, Bernhard (2011). *The Survival of North Korea: Essays on Strategy, Economics and International Relations*. Mcfarland Company.

Kristensen Hans M.; Norris, Robert (2018). "North Korean Nuclear Capabilities 2018". *Bulletin Of Atomic Scientists*, 74(1), 41-51.

Maduz, Linda (2019). "Rapprochement On The Korean Peninsula", *CSS Analysis in Security Politics*.

Mattis, Jim, Rex Tillerson, (2017) "We Are Holding Pyongyang to Account", <https://www.wsj.com/articles/were-holding-pyongyang-to-account-1502660253> (Erişim Tarihi: 28.01.2021)

McInnis, Kathleen J.; Feickert, Andrew; Manyin, Mark E.; Hildreth, Steven A.; Nikitin, Mary Beth D.; Chanlett-Avery, Emma (2017). "The North Korean Nuclear Challenge: Millitary Options and Issues for Congress", *Congressional Research Service*.

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

Moore, Gregory J. (2008). "America's Failed North Korea Nuclear Policy: A New Approach, Asian Perspective". *Asian Perspective (Special Issue on North Korea and Regional Security)*, 32(4), 9-27.

Narang, Vipin; Panda, Ankit (2017). "Nuclear Stability, Conventional Instability: North Korea and the Lessons from Pakistan". *Carnegie Endowment For International Peace*.

Narang, Vipin (2014). *Nuclear Strategy in the Modern Era: Regional Powers and International Conflict*. Princeton University Press.

Niksch, Larry A. (2010). "North Korea's Nuclear Weapons Development and Diplomacy", *CRS Report For Congress*.

North Korean Nuclear Negotiations Timeline 1985-2019, <https://www.cfr.org/backgrounder/north-koreas-military-capabilities> (Erişim Tarihi: 28.01.2021)

Oh, Kongdan; Hassig, Ralph C. (2000). "DPRK's Socialist Constitution (Full Text)," Unofficial translation published by The People's Korea, no. 1825 (September 19, 1998), in *North Korea Through The Looking Glass*.

"OPLAN 5015 (Operation Plans)" (March 7 2016) <https://www.globalsecurity.org/military/ops/oplan-5015.htm>, Anna Fifield, "In drills, U.S., South Korea practice striking North's nuclear plants, leaders," *The Washington Post*, (March 7 2016) https://www.washingtonpost.com/world/in-drills-us-south-korea-practice-striking-norths-nuclear-plants/2016/03/06/46e6019d-5f04-4277-9b41-e02fc1c2e801_story.html (Erişim Tarihi: 28.01.2021)

Perry, Dr. William (1999). "Review of United States Policy Towards North Korea: Findings and Recommendations", *Belfer Center For Science and International Affairs*.

Pinkston, Daniel (2006) "North Korea's Nuclear Weapons Program and the Six-party Talks" <https://www.nti.org/analysis/articles/north-koreas-nuclear-weapons/> (Erişim Tarihi: 12.07.2021)

Pirinççi, Ferhat (2008). "Soğuk Savaş Sonrasında ABD'nin Orta Asya Politikası: Beklentiler ve Gerçeklikler". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 63(1), 207-235.

Sagan, Scott D.; Walts, Kenneth (2002). *The Spread of Nuclear Weapons: A Debate Renewed*. New York: W. W. Norton.

Sagan, Scott D. (1997). "Why Do States Build Nuclear Weapons?: Three Models in Search of a Bomb". *International Security*, 21(3), 54-86.

Sang-Hun, Choe (2017) "U.S. Confirms North Korea Fired Intercontinental Ballistic Missile," <https://www.nytimes.com/2017/07/04/world/asia/north-korea-missile-test-icbm.html> (Erişim Tarihi: 28.01.2021)

537

IJSl 14/2
Aralık
December
2021

Scobell, Andrew (2005). *North Korea's Strategic Intentions*. US Army War Collage.

Smith, Shane (2015). *North Korea's Evolving Nuclear Strategy*. *North Korea's Nuclear Future Series*. US-Korea Institute at SAIS.

Security Council Toughens Sanctions Against Democratic People's Republic of Korea, Unanimously Adopting Resolution 2371," (August 5 2017), <https://www.un.org/press/en/2017/sc12945.doc.htm> (Erişim Tarihi: 28.01.2021)

Snyder, Scott A. (2013). *"The Motivations behind North Korea's Pursuit of Simultaneous Economic and Nuclear Development"*. Council On Foreign Relations.

Suk, Choi He "US-NK Summit Fails to Produce Results", <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20190228000700> (Erişim Tarihi: 30.01.2021)

Taylor, Adam (2019). "What Trump and Kim Agreed to at the First Meeting and What Actually Happened Afterwards", <https://www.washingtonpost.com/world/2019/02/25/what-trump-kim-agreed-their-first-meeting-what-actually-happened-afterward/> (Erişim Tarihi: 29.01.2021)

The Guardian, North Korea Agrees to Abandon Nuclear Weapons Program," 19 September 2005, <https://www.theguardian.com/world/2005/sep/20/northkorea> (Erişim Tarihi: 12.07.2021)

The U.S. Department of State, "Overview of State-Sponsored Terrorism," <https://www.state.gov/state-sponsors-of-terrorism/> (Erişim Tarihi: 29.01.2021)

Toloraya, Georgy (2018). "From CVID To CRID: A Russian Perspective", 38North, <https://www.38north.org/2018/12/gtoloraya122618/> (Erişim Tarihi: 29.01.2021)

U.S. Department of State Bureau of East Asian and Pacific Affairs, "U.S. Relations with North Korea," (October 18 2016), <https://2009-2017.state.gov/r/pa/ei/bgn/2792.htm> (Erişim Tarihi: 30.01.2021)

Voice of America News, "Clinton Calls 'Exploratory' Meeting with North Korea 'Quite Positive'," December 10, 2009, <https://www.voanews.com/archive/clinton-calls-exploratory-meeting-north-korea-quite-positive> (Erişim Tarihi: 29.01.2021)

Wagner, Alex (2003) "Bush Labels North Korea, Iran, Iraq an 'Axis of Evil' ", <https://www.armscontrol.org/act/2002-03/press-releases/bush-labels-north-korea-iran-iraq-axis-evil>, Arms Control Association (Erişim Tarihi: 12.07.2021)

*ABD'nin Kuzey Kore Politikası Çerçevesinde Nükleersiz
Bir Kuzey Kore Mümkün Mü?*

Waltz, Kenneth N.(1979). *Theory of International Politics*. Addison-Wesley Press

Wang, Fei-Ling (1999).“Joining the Major Powers for the Status Quo: China’s Views and Policy on Korean Reunification”. *Pacific Affairs*, 72(2), 167-185.

Warden, John K. (2017).“North Korea’s Nuclear Posture: An Evolving Challenge For US Deterrence”. *Proliferation Papers*, IFRl.

Wertz, Daniel “The US, North Korea and Nuclear Diplomacy”, The National Committee on North Korea, (October 2018), <https://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/history-u.s.-dprk-relations> (Erişim Tarihi: 30.01.2021)

Williams, Jennifer (2017) “THAAD, The Missile Defense System Kicking Off a New Chinese US Fight, Explained”, Vox Media, <https://www.vox.com/world/2017/3/10/14882778/thaad-south-korea-missile-defense-system-china-explained> (Erişim Tarihi: 26.01.2021)

Wit, Joel (2001) “The United States and North Korea”, Brookings Policy Brief Series, <https://www.brookings.edu/research/the-united-states-and-north-korea/> (Erişim Tarihi: 26.01.2021)

539

IJSl 14/2
Aralık
December
2021

SUMMARY

The US has been pursuing policies on the basis of halting North Korea's nuclear activities and purging its nuclear weapons for many years. However, US policies have been insufficient to create a nuclear-free North Korea. This study outlines, the policy developed by the US against North Korea in line with the nuclear crises that followed the withdrawal of North Korea from the NPT and the announcement of having nuclear weapons. In addition to these, by using the Agreed Framework and Six Party Talks, which are the elements of the policy strategies developed by the US towards North Korea, the US policy of North Korea and the moves implemented by North Korea against the US policy are discussed in the study.

540

IJSI 14/2
Aralık
December
2021

On the basis of US's North Korea policy, the aim is that since North Korea is a threat to US's international hegemony, North Korea's nuclear weapons and nuclear programme should be exterminated. In order to achieve this goal, in 1990's Agreed Framework is used as an diplomatic attempt and in 2000's US continued the policy of trying to stop North Korea's nuclear activities with Six Party Talks in which Russia and China has got also responsibility beside South Korea and Japan. Furthermore, in general terms, US's North Korea policy is defined within the framework of military containment, diplomatic isolation and economic sanctions.

Negotiations had some benefits to maintain status quo in the region for the short term, however, even if the steps are taken to de-nuclearize North Korea, in the long run North Korea would not give up its nuclear weapons completely. In this context, the study aimed to underline, considering the periodic and permanent policy applied by the US to North Korea, it is a difficult possibility for a state like North Korea that has gained the nuclear, to give up its nuclear weapons even with security guarantees and economic aid.